

УДК 347.440:378

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-5\(23\)-1088-1101](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-5(23)-1088-1101)

Логай Вячеслав Артурович кандидат медичних наук, Одеський Національний Медичний Університет, доцент кафедри Травматології та ортопедії, пров. Валіховський 2, м. Одеса, 65082, <https://orcid.org/0009-0007-9977-5162>

Лебедєва Людмила Едуардівна, старший викладач кафедри іноземних мов, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, вул. Шевченка 46, 29000, м. Хмельницький, <https://orcid.org/0000-0003-1715-4201>

Петухова Тетяна Анатоліївна кандидат педагогічних наук, доцент, Міжнародний гуманітарний університет, доцент кафедри дизайну, Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0001-5300-0539>

ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Анотація. Уведення в Україні воєнного стану позначилося на всіх сферах суспільного життя. Освітня галузь також зазнала змін. Війна негативно впливає на організацію освітнього процесу, це зумовлює потребу в гнучкій трансформації діяльності освітньої сфери на період дії воєнного стану. Організаційна трансформація торкнулася всіх сегментів системи освіти України – від дошкільної до вищої, що стало серйозним викликом. Загальні питання організації освітнього процесу в закладах освіти регламентовано листом МОН «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій» від 06.03.2022 № 1/3371-22. Війна змусила багатьох учасників освітнього процесу масово залишити місця проживання. Таке масштабне переміщення як у межах України, так і за кордон, стало викликом для системи освіти з огляду на необхідність забезпечення рівного доступу до навчання, створення передумов для утримання учнів і педагогів в сфері впливу української системи освіти та їх повернення, якщо вони виїхали за кордон. Проте першочерговим завданням влади, що було й залишається актуальним, є збереження життя учасників освітнього процесу. Навчання іноземців – це глобальний світовий тренд, що підтримує кожна розвинена держава. Також залучення іноземних студентів дає нашим університетам

додаткові кошти. Це можливі заробітні плати педагогів, відремонтовані гуртожитки та корпуси, лабораторії. Наша країна повинна створити і забезпечити всі необхідні умови, щоб іноземні студенти з усього світу були впевнені у якості вищої освіти України, а наша країна перетворилася на освітній хаб Європи.

Ключові слова: освітній процес, воєнний стан, іноземні студенти, державна політика.

Logai Viacheslav Arturovich, PhD, Odesa National Medical University, Docent of the Department of Traumatology and Orthopedics, Valikhovskiy lane 2, Odesa, 65082, <https://orcid.org/0009-0007-9977-5162>

Lebedieva Liudmyla Eduardivna The Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Service of Ukraine, Senior lecturer of the Department of Foreign Languages, Shevchenko, 46, Khmelnytskyi, 29000, <https://orcid.org/0000-0003-1715-4201>

Petukhova Tetiana Anatoliivna candidate of pedagogical sciences, Associate Professor, International Humanitarian University, Associate Professor of the Department of Design Odesa, Fontanskaya road, 33, <https://orcid.org/0000-0001-5300-0539>

TRAINING OF FOREIGN STUDENTS IN UKRAINE IN WARTIME CONDITIONS

Abstract. The introduction of martial law in Ukraine affected all spheres of social life. The education sector has also undergone changes. The war has a negative impact on the organization of the educational process, which leads to the need for flexible transformation of the educational sphere during the period of martial law. The organizational transformation affected all segments of the education system of Ukraine - from preschool to higher education, which became a serious challenge. General issues of the organization of the educational process in educational institutions are regulated by the letter of the Ministry of Education and Culture "On the organization of the educational process in the conditions of military operations" dated 03.06.2022 No. 1/3371-22. The war forced many participants of the educational process to leave their places of residence en masse. Such a large-scale movement both within Ukraine and abroad has become a challenge for the education system in view of the need to ensure equal access to education, create prerequisites for keeping students and

teachers in the sphere of influence of the Ukrainian education system and their return if they have gone abroad. However, the primary task of the authorities, which was and remains relevant, is the preservation of the lives of participants in the educational process. Studying foreigners is a global world trend supported by every developed country. Attracting foreign students also provides our universities with additional funds. These are possible teachers' salaries, renovated dormitories and buildings, laboratories. Our country must create and provide all the necessary conditions so that foreign students from all over the world are confident in the quality of higher education in Ukraine, and our country has turned into an educational hub of Europe.

Keywords: educational process, martial law, foreign students, state policy.

Постановка проблеми. Початок повномасштабних воєнних дій на території України 24 лютого 2022 року різко змінило перебіг усіх управлінських процесів в Україні. Сфера вищої освіти не була винятком. Публічну політику в цій сфері було спрямовано передусім на мінімізацію шкідливих наслідків від військового вторгнення. Система освіти України опинилася в нових реаліях функціонування, а перед освітніми менеджерами постали такі питання, які до сьогодні ніхто не вирішував. З перших днів війни Міністерство освіти і науки України (МОН) продовжило свою роботу, забезпечило постійну комунікацію з обласними департаментами освіти й керівниками закладів вищої освіти [1].

«Попри повномасштабну війну, інтерес іноземних студентів до навчання в Україні залишається високим. А наші заклади вищої освіти продовжують організовувати вступ та навчання для іноземців. І це чудова можливість проявити себе та через якісну освіту отримати нових амбасадорів України у світі. Тож продовжуємо трансформувати систему освіти, щоб відповідати вимогам сучасного світу», зазначив Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. 24 лютого на офіційному сайті Уряду з'явилось лаконічне роз'яснення МОН щодо роботи закладів освіти у межах правового режиму воєнного стану [2]. 25 лютого всім закладам освіти було рекомендовано припинити освітній процес та оголосити канікули на два тижні. На початку березня Міністерство освіти і науки зобов'язало керівників ЗВО вжити всіх необхідних заходів для забезпечення захисту учасників освітнього процесу [3]. Все було направлено на те, щоб максимально студентів забезпечити можливістю продовжити і закінчити навчання, в першу

чергу тих, хто закінчує бакалаврат. Крім того, багато рішень було спрямовано на використання можливостей, які надає законодавство: [зміна] індивідуальних навчальних планів, перенесення окремих компонентів освітньої програми на новий навчальний рік.

Крім того, Верховна Рада уповноважила МОН в умовах воєнного стану здійснювати нормативно-правове забезпечення функціонування системи освіти і науки та видавати накази з питань, які не врегульовано законом «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану: від 15.03.2022 № 2126-IX. Це сприяло розширенню можливості оперативного реагування на виклики в системі освіти і спростило механізм прийняття необхідних управлінських рішень.

Деякі рішення публічної політики стосувалися питань академічної мобільності. Зокрема, в березні Міністерство освіти і науки наголошувало на необхідності сприяти повноцінній реалізації права на академічну мобільність студентів з тих університетів, які розміщено на території проведення бойових дій, та роз'яснило питання стосовно оформлення договорів про академічну мобільність, а також стосовно реалізації окремих гарантій учасників академічної мобільності, зокрема щодо збереження місця навчання та виплати академічної стипендії [4].

Формулювання цілей статті. Дослідити сучасний стан організації освітнього процесу іноземних студентів в Україні в умовах воєнного стану, вивчити запровадженні напрями адаптації української системи освіти до сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. В умовах воєнного стану МОН докладає максимум зусиль для забезпечення сталості навчання та викладання, створення безпечних умов для учнів і студентів, вчителів і викладачів, підтримки тих, хто був змушений виїхати за кордон або до безпечніших регіонів України, для продовження системних реформ на всіх рівнях освіти. З огляду на важливість цих завдань, команда Міністерства сформулировала перелік ключових пріоритетів політики в сфері освіти, вчасне впровадження яких мінімізує освітні втрати та забезпечить стійкість вітчизняної освіти [5].

Упродовж короткого часу в Україні було сформовано засади інституційно-правового регулювання освітньої сфери на період дії воєнного стану. Таке регулювання здійснюється в межах і відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (зі змінами та доповненнями), Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022,

затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX, а також згідно з іншими нормативно-правовими актами України. Так, відповідно до норм ст. 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», повноваження місцевих органів влади, зокрема в частині управління закладами та установами освіти, переходять до військових адміністрацій населених пунктів на відповідній території.

Повноваження центральних органів влади продовжують реалізовуватися. МОН залишається головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує розроблення й проведення державної політики в сферах освіти та науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу (передання) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики в сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ і організацій, які надають освітні послуги або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування й форми власності. Тому на період дії воєнного стану МОН у нових умовах продовжує реалізовувати державну політику в сфері освіти, забезпечує доступність та неперервність освітнього процесу.

Сьогодні до України прикута увага всього світу. Українські заклади вищої освіти активно розвивають міжнародну освітню співпрацю і беруть участь у міжнародних наукових проєктах, створюючи нові сучасні освітні програми. Україна відкриває двері для тих, хто хоче приїхати сюди, дізнатися більше про нашу країну, пізнавати її, вивчити мову. В умовах війни важливо розвивати та підтримувати вивчення української мови, історії, культури за кордоном. Цей напрям є одним із пріоритетних для Міністерства освіти і науки України. Серед нагальних завдань - розробка стандартів української мови як другої, розвиток тестування на знання української мови згідно з міжнародними стандартами.

За даними Державного підприємства «Український державний центр міжнародної освіти» (УДЦМО), кількість іноземних студентів у системі вищої освіти України з 2016/2017 навчального року з кожним наступним роком зростала, окрім 2020/2021 навчального року, коли у всьому світі діяли обмеження, пов'язані зі стрімким поширенням COVID-19. Станом на 25 жовтня 2022 року в Україні навчається 68 712 іноземців, а у 2022 році, попри повномасштабну війну, додатково до українських ЗВО вступив 4 041 іноземець [6].

Загалом в Україні навчаються громадяни понад 150 країн світу, найбільше - з Індії, Марокко, Туркменістану, Азербайджану та Нігерії.

Вони навчаються переважно на медичних спеціальностях («Медицина та лікувальна справа», «Стоматологія», «Фармація», «Промислова фармація»). У топ 10 закладів, де навчається найбільше іноземців, дев'ять позицій посідають медичні університети [6].

Початок бойових дій на території України кардинально змінив ситуацію з іноземцями. Як навчаються іноземні студенти в Україні під час війни, чому обирають Україну та що думають про українську освіту. Про це йдеться в дослідженні Українського державного центру міжнародної освіти (УДЦМО). Дослідження "Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023)" проведено ДП "Український державний центр міжнародної освіти". Опитування іноземних студентів проходило у період з 4 травня по 23 вересня 2023 року у форматі інтерв'ю та онлайн опитування. У ньому взяли участь 3445 іноземних студентів, які навчаються в українських закладах освіти. Результати дослідження презентувала директорка УДЦМО Олена Шаповалова під час Українського форуму міжнародної освіти 10 квітня 2024 року у Києві. Відповідно до інформації з Єдиної державної електронної бази з питань освіти станом на 1 січня 2024 року в українських закладах освіти на основному навчанні здобувало вищу освіту 34 462 іноземних студента. (До 24 лютого 2022 року в українських ЗВО здобували освіту понад 84 тисячі іноземних громадян). Найбільше студентів із Китаю, Індії, Азербайджану, Марокко, Нігерії, Туреччини, Туркменістану, Грузії, Ізраїлю [7].

ТОП-10 університетів України, в яких навчається найбільше іноземних студентів (табл. 1):

- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
- Запорізький державний медичний університет;
- Харківський національний медичний університет;
- Національний медичний університет імені О. О. Богомольця;
- Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова;
- Одеський національний медичний університет;
- Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України;
- Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»;
- Дніпровський медичний університет;
- Київський національний університет технологій та дизайну.

Найпопулярніші спеціальності, на яких вчать іноземці в Україні, це медицина, стоматологія, фармація і промислова фармація, а також менеджмент.

Таблиця 1.

Які заклади освіти вибирають іноземні студенти для навчання в Україні

Назва закладу	Кількість іноземних студентів основного навчання	Кількість іноземних студентів доктор філософії/ доктор мистецтв	Кількість іноземних студентів за програмами академічної мобільності	Кількість іноземних студентів підготовчого відділення	Кількість іноземних студентів післядипломної освіти	Загальна кількість іноземних студентів
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	3372	12	0	0	5	3389
Запорізький державний медичний університет	2763	1	0	41	70	2875
Харківський національний медичний університет	2414	0	0	14	1	2429
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	2364	10	0	0	47	2421
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова	2102	10	0	0	12	2124
Одеський національний медичний університет	1790	2	0	58	91	1941
Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського	1732	2	0	0	3	1737
Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"	1496	15	0	2	34	1547
Дніпровський державний медичний університет	1454	5	0	2	43	1504
Київський національний університет технологій та дизайну	1431	34	0	1	0	1466

Джерело: *Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023). Дослідження "Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023)". <https://cut.lu/ww7VkwQn>*

Відповідно до наказу МОН «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» від 07.03.2022 № 235 створено інституційне підґрунтя щодо вжиття заходів для забезпечення захисту учасників освітнього процесу, працівників і збереження майна закладів освіти; здійснення в разі потреби евакуаційних заходів; організації особливих умов навчання (встановлення індивідуального графіка, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають у лавах ЗСУ або в підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю.

У зв'язку з війною більшість студентів навчається дистанційно – 63%. Решта – в очному або змішаному форматі. Згідно з дослідженням ДП «Український державний центр міжнародної освіти» (УДАМО), під час воєнного стану лише 15 % іноземних студентів живуть і навчаються на території України. Решта – перебувають у себе на батьківщині чи в іншій країні.

На запитання "Чи мають бажання іноземні студенти повернутися в Україну для продовження очного навчання (у разі перебування за кордоном)?" відповіді були такими [6]:

- 47% – так, хочуть повернутися в Україну;
- 17% – ні, хочуть продовжити навчання дистанційно;
- 16% – хочуть навчатися у філії українського університету за кордоном;
- 20% – не визначилися.

Так, для реалізації індивідуального навчального плану, надання консультацій батькам, перевірки виконаних завдань педагогам (учителям, спеціальним педагогам, а саме учителям-дефектологам, учителям-логопедам) рекомендовано використовувати засоби комунікації, зокрема:

- розміщення завдань і рекомендацій на сайті закладу;
- створення груп із батьками, учнями в соціальних мережах (Viber, Telegram, WhatsApp та ін.);
- використання електронних платформ (ZOOM, Google Classroom тощо);
- проведення скайп-конференцій;
- спілкування в телефонному режимі;
- листування через електронну пошту тощо.

МОН також було розроблено низку важливих рекомендацій для організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Зокрема, ЗП(ПТ)О рекомендовано організувати вивчення теоретичної частини освітньої

програми за допомогою технологій дистанційного навчання, що не потребує відвідування закладів освіти її здобувачами й педагогічними працівниками. Для проведення практичної частини (виробничого навчання та виробничої практики) було рекомендовано використовувати навчальні майстерні, лабораторії, полігони, а також місця на підприємствах, відведені для проходження практики. Якщо виробничу практику здобувачів П(ПТ)О неможливо організувати у звичайному режимі, то необхідно створити можливість її проходження із застосуванням технологій дистанційного навчання, ту ж практичну частину підготовки, яку неможливо виконати дистанційно, перенести на період після скасування воєнного стану.

Крім того, МОН спільно з обласними військовими адміністраціями ініціювало створення мережі освітніх хабів (<https://t.me/SerhiyShkarlet/759>). Перший такий хаб відкрито в Хмельницькій області за підтримки обласної військово-цивільної адміністрації, до проекту залучено найкращих фахівців області. Хаб розташований в приміщенні одного з найвідоміших технологічних закладів України - Хмельницького політехнічного коледжу. Цільовою аудиторією є внутрішньо переміщені особи (ВПО): учні закладів загальної середньої й професійної (професійно-технічної) освіти, студенти ЗФПО та ЗВО, а також батьки здобувачів освіти. До речі, такі освітні хаби відкриваються не тільки в Україні, а й у країнах, де наразі перебуває велика частка українських учнів і студентів, - у Румунії, Польщі, країнах Балтії, Чехії.

Організаційна трансформація освітнього процесу торкнулася й закладів фахової передвищої і вищої освіти. Зокрема, коледжам і університетам після завершення канікул теж було рекомендовано розпочати освітній процес у тих регіонах, де безпекова ситуація дозволяє здійснювати навчання у дистанційному чи змішаному форматі. Учням першого-другого курсів надано можливість перенесення годин теоретичного й практичного навчання на наступний навчальний рік.

Інша важлива проблема іноземних студентів в Україні - це те, що через війну наша система вищої освіти втратила частину з них. До повномасштабного вторгнення українські ЗВО виступали як відносно дешеве та доступне місце здобуття освіти для громадян країн, що розвиваються. Національні системи освіти цих країн є або не такими розгалуженими та розвиненими, як українська, або ж навчання є дорожчим та менш доступним. Наприклад, внаслідок повномасштабного вторгнення багато індійських студентів медичних спеціальностей повернулися додому, що призвело до нестачі навчальних місць у медичних школах Індії. Протягом багатьох років ця країна покладалася

на українську систему вищої освіти як місце для здобуття освіти малозабезпеченими студентами [8]. Також частина іноземних студентів скористалися можливістю отримати як біженці з України рівні права з громадянами країн — членів ЄС, у тому числі на здобуття освіти, тому вони перебралися до сусідніх країн. Зокрема, в Угорщині переважна більшість студентів - біженців з України не є українцями, а мають громадянство третьої країни [9]. Українські університети (особливо ті, які мали у своїй структурі медичні відділення) в найближчому майбутньому відчуватимуть серйозні проблеми з наповненням своїх спеціальних фондів, адже іноземці зазвичай навчалися за контрактом, що дозволяло університетам мати додаткові джерела наповнення своїх бюджетів.

Частина іноземних студентів через війну поїхала на навчання за програмами академічної мобільності. Це спеціальні програми, що було організовано, зокрема, з університетами Грузії, які погодилися навчати іноземних студентів за українськими програмами у себе на території Грузії, і при цьому частину коштів, які сплачують студенти, вони повертають українським університетам. Викладачі українських університетів здійснюють моніторинг того навчання, яке відбувається у Грузії. Відповідно, українські університети у майбутньому зараховують кредити, отримані у Грузії, і ці студенти залишаються студентами українських університетів [6].

Воєнний стан також мав вплив і на вступну кампанію. За період з 24 лютого по 1 грудня 2022 року, попри повномасштабні воєнні дії на території України, УДЦМО зареєстрував 9 552 запрошення на навчання (що набагато менше від попередніх років). Географія громадян країн, які мали бажання отримати запрошення і почати процедуру вступу до українських ЗВО, сильно не змінилася. Країнами-лідерами за кількістю зареєстрованих запрошень стали Індія, Непал та Китай. Відчутніші зміни відбулися у пріоритетах обраних університетів та спеціальностей. Тепер іноземці надають перевагу приватним закладам та менеджменту або медицині. Понад 3 тисячі іноземців зареєструвалися на мовну підготовку [6]. Важливо зазначити, що надане запрошення не є гарантією вступу іноземця до українського ЗВО.

У період із 1 січня 2023 року по 31 грудня 2023 року українськими закладами освіти було зареєстровано лише 14 341 запрошення на навчання для іноземців.

"Це значно менше, ніж було до повномасштабного вторгнення, коли ми реєстрували майже 50 тисяч запрошень для іноземних громадян. Проте навіть зараз в таких складних умовах ми залучаємо

студентів, популяризуємо українську освіту, організуємо виставки, візити, запроваджуємо стипендійні програми, налагоджуємо взаємодію з іншими країнами", – підкреслює директорка УДЦМО Олена Шаповалова. Як зазначає Олена Шаповалова, прикладом такої успішної взаємодії є співпраця з Королівством Марокко. Завдяки посиленій роботі із Міністерством освіти Марокко вдалося досягти домовленостей щодо визнання дистанційної освіти та можливості студентам-медикам та фармацевтам пройти стажування у медзакладах Марокко. Українські ЗВО зі свого боку зараховуватимуть таке стажування. Таке рішення дозволяє й надалі запрошувати та навчати марокканських студентів, які традиційно є однією з найбільш чисельною групою іноземних студентів України.

Згідно із дослідженням, іноземці обирають українські ЗВО через [7]:

- помірну вартість навчання і проживання (38 %),
- якість освіти (25%),
- бажання навчатися в Європі (18%).

Найпопулярнішим джерелом інформації про можливість навчання в Україні є рекомендація друзів. Так, 46 % опитаних іноземних студентів дізналися про навчання в Україні від друзів та родичів, які вже здобували освіту в Українських ЗВО. Іншими джерелами інформації є освітнє агентство, Інтернет та соцмережі, посольства України, освітні виставки.

Майже третина студентів не вбачає проблем в українській освіті. Серед проблем, пов'язаних із навчанням в Україні, решта іноземних студентів називає:

- іспит КРОК (складність і погана підготовка),
- воєнний стан,
- корупцію та інші.

Загалом іноземним студентам подобається Україна – вони дають позитивну оцінку і умовам навчання, і проживання.

Вступна кампанія до українських ЗВО серед іноземців стала можливою завдяки зміні формату подання документів: це можна було зробити в онлайн-режимі. Було розроблено і затверджено новий Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році, з модернізованими до умов часу правилами та умовами вступу, в тому числі для іноземних студентів. Було змінено терміни вступу, а саме вступ для іноземців тепер можливий тричі на рік для здобуття ступенів молодшого бакалавра, бакалавра, магістра [6].

На тлі наведених вище проблем важливо зазначити, що українська система вищої освіти не була сильно міжнародно інтегрованою. В

Україні показник міжнародної інтеграції (частка іноземних студентів від загальної кількості контингенту університету) мав би становити 10%, щоб вважати нашу систему вищої освіти міжнародно інтегрованою. Проте він ще до війни був значно меншим. Крім того, залучення іноземних студентів до української вищої освіти в попередні роки не керувалося принципами бізнесових моделей. Тому втрата на певний час іноземних студентів українськими ЗВО є можливістю реформувати і створити ефективну державну політику для нарощення кількості іноземних студентів у майбутньому, адже тут є величезний потенціал для розвитку, якщо українська система вищої освіти зможе запрацювати як надійний надавач освітніх послуг для густонаселених країн Африки, Латинської Америки та Азії.

Після завершення воєнних дій на території нашої країни може бути підвищений попит серед громадян інших країн на здобуття освіти в Україні. І не лише через певну популярність українознавчих тем серед студентів і науковців, але й через те, що наша економіка потребуватиме більшої кількості кваліфікованих працівників. Іноземці зможуть поєднувати волонтерську складову і додаткові можливості для себе.

Уведення воєнного стану, скорочення економічної активності призвели до значного дефіциту, від якого страждають державний та місцеві бюджети, а також до істотного зменшення видатків на освіту, оскільки всі можливі ресурси необхідно мобілізувати для задоволення оборонних і гуманітарних потреб.

У цей скрутний час украї важливою й життєво необхідною залишається постійна підтримка України з боку міжнародних донорів та партнерів із розвитку.

Основними майданчиками для діалогу з міжнародними партнерами став Освітній кластер: Україна [10] та Секторальна робоча група «Освіта і наука» при Міністерстві освіти і науки України (СРГ «Освіта і наука»)[11], учасниками якої є міжнародні організації, дипломатичні представництва іноземних держав, неурядові організації та проєкти, які реалізують програми підтримки української освіти й науки. Перелік учасників є дуже широким та відкритим до приєднання.

СРГ «Освіта і наука» координує залучення й використання міжнародної допомоги, спрямованої на підтримку реалізації державної політики для досягнення заявлених стратегічних пріоритетів у сфері освіти та науки. В умовах воєнного конфлікту МОН активно використовує Секторальну робочу групу «Освіта і наука» як майданчик для діалогу з максимально широким колом партнерів та друзів України з метою формування міжнародної коаліції на підтримку української

освіти й науки. СРГ «Освіта і наука» використовує формат надзвичайних (відбулися 15 березня й 9 травня 2022 р.) та планових засідань, а також тематичних підгруп, у яких обговорюються поточні виклики в освітньому секторі в умовах воєнного стану й формуються пропозиції для керівництва МОН. Вже відбулися засідання тематичних підгруп «Професійна (професійно-технічна) освіта», «Цифрова трансформація освіти і науки», «Психологічна підтримка і допомога» [12].

Висновки. Міністерство освіти і науки України оперативно здійснило інституційно-правове регулювання освітньої сфери на період дії воєнного стану, забезпечило виконання своїх основних завдань.

Необхідно адаптувати українську систему освіти до викликів, які стоять сьогодні перед нею, і зробити її такою, щоб вона відповідала найкращим світовим стандартам. Сьогодні докладаються всі зусилля, аби українські та іноземні студенти мали можливість здобути в Україні конкурентоспроможну якісну та сучасну освіту. Це означає, що потрібно думати на кілька кроків уперед: продовжувати трансформацію системи освіти, щоб наші університети були якісними і були готові конкурувати з провідними світовими вишами, залучаючи на навчання найкращих студентів зі всього світу.

Література:

1. Війна в Україні становить безпосередню загрозу для дітей. ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/donate-now>
2. Роз'яснення щодо роботи закладів освіти в межах правового режиму воєнного стану. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozyasnennya-mon-shchodo-roboti-zakladiv-osviti-u-mezhah-pravovogo-rezhimu-voennogo-stanu>.
3. Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану: наказ МОН від 07.03.2022 № 735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>.
4. Про внутрішню академічну мобільність учасників освітнього процесу: лист МОН від 18.03.2022 № 1/3507-22. URL: <http://osvita.adm-km.gov.ua/?p=2762>.
5. Невідкладні потреби освіти і науки України. М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osvit>
6. Дані Державного підприємства «Український державний центр міжнародної освіти». URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/org-details/999999999/project/101050809/program/43353764/details>.
7. Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023). Дослідження "Іноземні студенти в Україні під час війни (2022-2023)". URL: <https://cutt.lu/ww7VkwQn>
8. URL: <https://www.insidehighered.com/news/2022/03/24/war-ukraine-creates-crisis-medical-education-india>.
9. URL: <https://eua.eu/downloads/publications/presentation-support%20to%20ukrainian%20he-20-vers-20-09-2022.pdf>. P. 7.
10. Ukraine Education Cluster / OCHA. URL: <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/education>.

11. Секторальна робоча група «Освіта і наука» / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/mizhnarodna-tehnichna-dopomoga/sektoralna-robocha-grupa-osvita-i-nauka1>.

12. Підтримка освіти і науки України під час війни / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osviti-i-nauki-ukrayini-pid-chas-vijni>.

References:

1. Vinya v Ukrayini stanovyt bezposerednyu zahrozu dlya ditey [The war in Ukraine poses a direct threat to children]. YUNISEF. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/donate-now> [in Ukrainian].

2. Roz'yasnennya shchodo roboty zakladiv osvity v mezhakh pravovoho rezhymu voyennoho stanu [Clarification regarding the work of educational institutions within the legal regime of martial law]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozyasnennya-mon-shchodo-roboti-zakladiv-osviti-u-mezhah-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu>. [in Ukrainian].

3. Pro deyaki pytannya orhanizatsiyi roboty zakladiv fakhovoyi peredvyschoyi, vyschoyi osvity na chas voyennoho stanu: nakaz MON vid 07.03.2022 № 735 [On some issues of organizing the work of institutions of vocational pre-university and higher education during martial law: order of the Ministry of Education and Culture]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>. [in Ukrainian].

4. Pro vnutrishnyu akademichnu mobilnist uchashnykiv osvitnoho protsesu: lyst MON vid 18.03.2022 № 1/3507-22 [On the internal academic mobility of participants in the educational process: letter of the Ministry of Education and Culture]. URL: <https://osvita.adm-km.gov.ua/?p=2762>. [in Ukrainian].

5. Nevidkladni potreby osvity i nauky Ukrayiny [Urgent needs of education and science of Ukraine]. M-vo osvity i nauky Ukrayiny. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osvit> [in Ukrainian].

6. Dani Derzhavnoho pidpryemstva «Ukrayinsky derzhavnyy tsentr mizhnarodnoyi osvity» [Data of the State Enterprise "Ukrainian State Center of International Education"]. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/org-details/999999999/project/101050809/program/43353764/details>. [in Ukrainian].

7. Inozemni studenty v Ukrayini pid chas viyny (2022-2023). Doslidzhennya "Inozemni studenty v Ukrayini pid chas viyny (2022-2023)" [Foreign students in Ukraine during the war (2022-2023). Study "Foreign students in Ukraine during the war (2022-2023)"]. URL: <https://cutt.lu/ww7VkwQn> [in Ukrainian].

8. URL: <https://www.insidehighered.com/news/2022/03/24/war-ukraine-creates-crisis-medical-education-india>. [in Ukrainian].

9. URL: <https://eua.eu/downloads/publications/presentation-support%20to%20ukrainian%20the-vers-20-09-2022.pdf>. P. 7. [in Ukrainian].

10. Ukraine Education Cluster / OCHA. URL: <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/education>. [in Ukrainian].

11. Sektoralna robocha hrupa «Osvita i nauka» [Sectoral Working Group "Education and Science"]. M-vo osvity i nauky Ukrayiny. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/mizhnarodna-tehnichna-dopomoga/sektoralna-robocha-grupa-osvita-i-nauka1>. [in Ukrainian].

12. Pidtrymka osvity i nauky Ukrayiny pid chas viyny [Support of education and science of Ukraine during the war]. M-vo osvity i nauky Ukrayiny. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osviti-i-nauki-ukrayini-pid-chas-vijni> [in Ukrainian].